

W o o r d

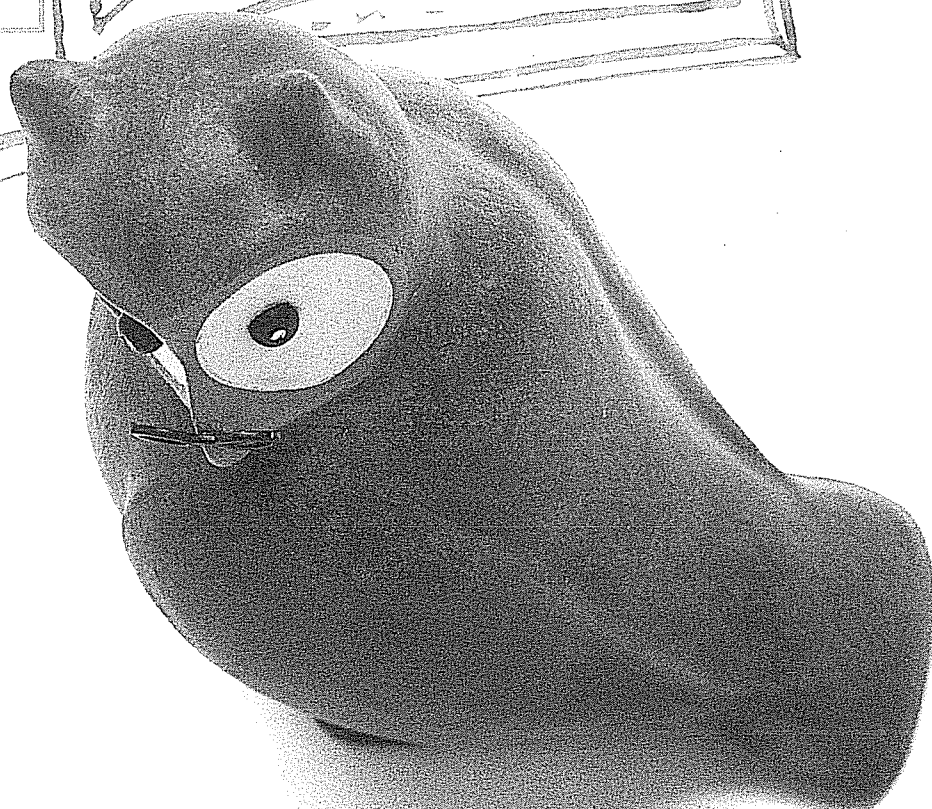
b o u w

N i e u w

methode voor functioneel
spellingonderwijs

Deelhandleiding
blok 4

Kees de Baar

meulenhoff Educatief

Woordbouw Nieuw is ontwikkeld door het
Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland, Middelburg,
en uitgegeven door Meulenhoff Educatief, Amsterdam.

Auteur:	Kees de Baar, Middelburg
Redactie:	Tekst in Vorm, Houten
Illustraties:	Tineke Meirink, Utrecht
	Natascha van Oirschot, Breda
Ontwerp en vormgeving:	Dollekamp & van Campen, Utrecht

eerste druk

03 02 01 00 99

10 9 8 7 6 5 4 3 2

ISBN 90 280 1723 2

© Meulenhoff Educatief bv, Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voorzover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AV Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

De complete methode Woordbouw Nieuw bestaat uit

Map Algemene inleiding en bijlagen
(hierachter kunnen de deelhandleidingen
worden toegevoegd door de leerkracht)

90 280 1642 2

jaargroep 3

Bouwschrift basisblok

Bouwschrift blok 1

Bouwboek basisblok en blok 1

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) basisblok en blok 1

90 280 3555 9

90 280 3489 7

90 280 2041 1

90 280 2411 5

jaargroep 4

Bouwschrift blok 2

Bouwschrift blok 3

Bouwschrift blok 4

Bouwboek blok 2, 3 en 4

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 2, 3 en 4

90 280 3361 0

90 280 3227 4

90 280 3154 5

90 280 2132 9

90 280 1723 2

jaargroep 5

Bouwschrift blok 5

Bouwschrift blok 6

Bouwschrift blok 7

Bouwboek blok 5, 6 en 7

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 5, 6 en 7

90 280 3002 6

90 280 4022 6

90 280 5516 9

90 280 2233 3

90 280 2183 3

jaargroep 6

Bouwschrift blok 8

Bouwschrift blok 9

Bouwschrift blok 10

Bouwboek blok 8, 9 en 10

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 8, 9 en 10

90 280 4214 8

90 280 5663 7

90 280 4166 4

90 280 2364 X

90 280 1806 9

jaargroep 7

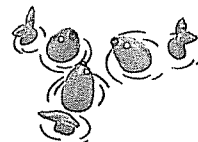
Bouwschrift blok 11

Bouwschrift blok 12

Bouwschrift blok 13

Bouwboek blok 11, 12 en 13

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 11, 12 en 13

90 280 5806 0

90 280 4361 6

90 280 5175 9

90 280 2449 2

90 280 2305 4

jaargroep 8

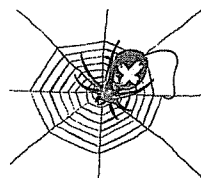
Bouwschrift blok 14

Bouwschrift blok 15

Bouwschrift blok 16

Bouwboek blok 14, 15 en 16

Deelhandleiding (inclusief kopieerbladen) blok 14, 15 en 16

90 280 6416 8

90 280 4220 2

90 280 5918 0

90 280 2571 5

90 280 1960 X

Leerdoelen

De kinderen:

- beheersen alle typen eenlettergrepige woorden;
- kunnen samengestelde woorden schrijven;
- kunnen eenvoudige woorden met een voorvoegsel schrijven;
- beheersen tweelettergrepige woorden zonder spellingregel.

Vaardigheden

De kinderen:

- kunnen eenlettergrepige woorden in klankgroepen (lettergroepen) verdelen;
- kunnen tweelettergrepige woorden in klankgroepen (lettergrepen) verdelen;
- herkennen de bijzondere klankgroepen eer - oor - eur, aai - ooi - oei en uw - eeuw - ieuw;
- herkennen samengestelde woorden;
- beheersen de spellingregels voor de lange eindklinker en de eind d.

Instructieaspecten

De leerstof is als volgt ingedeeld:

- 1 woorden met drie beginmedeklinkers;
- 2 eenlettergrepige woorden eindigend op d;
- 3 voorvoegsels ver, ge, be, te en me;
- 4 het meervoud van woorden eindigend op i of ij;
- 5 tweelettergrepige woorden met ng of nk;
- 6 ngt en nkt;
- 7 vier medeklinkers achter elkaar;
- 8 lastige samenstellingen.

Lessenoverzicht

les 1	str 4
les 2	spl - spr - schr 4
les 3	str - spl - spr - schr 4
les 4	controle en toepassing 6
les 5	herhaling en toepassing 7
les 6	eind d of t 8
les 7	eind d of t 8
les 8	eind d of t 8
les 9	controle en toepassing 10
les 10	herhaling en toepassing 11
les 11	voorvoegsel ver 12
les 12	ge - ver 12
les 13	be - te - me 12
les 14	controle en toepassing 14
les 15	herhaling en toepassing 15
les 16	aai - ooi - oei (uitbreiding) 16
les 17	rijtje, luier 16
les 18	herhaling 16
les 19	controle en toepassing 18
les 20	herhaling en toepassing 19
les 21	vinger 20
les 22	anker 20
les 23	ng of nk 20
les 24	controle en toepassing 22
les 25	herhaling en toepassing 23
les 26	springt 24
les 27	drinkt 24
les 28	ng(t) of nk(t) 24
les 29	controle en toepassing 26
les 30	herhaling en toepassing 27
les 31	arts 28
les 32	helpt 28
les 33	herfst 28
les 34	controle en toepassing 30
les 35	herhaling en toepassing 31
les 36	lastige samenstellingen 32
les 37	lastige samenstellingen 32
les 38	lastige samenstellingen 32
les 39	controle en toepassing 34
les 40	herhaling en toepassing 35
les 41	afsluiting 36
les 42	afsluiting 36
les 43	afsluiting 37
	Kopieerbladen 40

Didactische aandachtspunten

Medeklinkercombinaties

Tot nu toe zijn de kinderen vooral bezig geweest met woorden met twee begin- of eindmedeklinkers. Een enkele keer is al een schr-woord geoefend. In dit blok wordt de verworven vaardigheid uitgebreid naar alle typen medeklinkercombinaties, zowel aan het begin (spring), het eind (herfst), als in het midden van een woord (kortste).

De kinderen leren daarbij analyseren in klankgroepen. Klankanalyse leidt bij dit type woorden namelijk tot fouten, omdat de volgorde van de afzonderlijke klanken erg lastig is. Er wordt specifiek aandacht besteed aan het onderscheid tussen ng(t) en nk(t). De kinderen leren – bij twijfel – dit soort woorden te verlengen, nadat ze de t hebben ‘weggedacht’ (brengt - breng - brengen).

De verlengingsregel

In Blok 3 hebben de kinderen geleerd eenvoudige woorden langer te maken, zodat de eind d gehoord en geschreven kan worden. Deze vaardigheid wordt nu uitgebreid naar alle typen eenlettergrepige woorden. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan woorden die eindigen op een d, maar niet of lastig verlengd kunnen worden. Dit soort woorden wordt ingeprent.

Samenstellingen

In dit blok komen samenstellingen aan de orde waarbij de woorddelen invloed op elkaar uitoefenen. In een woord als afval zijn de f en de v niet goed hoorbaar. We horen zo iets als /afal/. Herkenning van beide woorddelen op grond van de woordbetekenis moet de kinderen op het goede spoor zetten. Daarnaast oefenen ze de woorden gericht op het ontstaan van woordbeeld.

Voorvoegsels

De kinderen leren de voorvoegsels herkennen en schrijven voordat de medeklinkerverdubbeling geïntroduceerd wordt. Een goede herkenning van de voorvoegsels voorkomt namelijk dat de toonloze /u/ als e gezien wordt zodra in woorden als petten de verdubbelingsregel wordt aangeleerd (geluk, niet gelluk).

Tweelettergrepige woorden zonder spellingproblemen

Nu de kinderen de onbeklemtoonde klankgroep kunnen schrijven in woorden als moeder, feestje en getal, kunnen ook woorden als haaien, luier en rijen worden behandeld.

Lastig daarbij is dat op het eind van de eerste lettergreep een j hoorbaar is die niet geschreven mag worden, ook niet in een tweelettergrepig woord. De kinderen leren van het eenlettergrepige woord een tweelettergrepig woord maken. Het doel daarvan is woordbeeldvorming.

Woordpakketten (basisstof)

les 1 str	les 2 spl - spr - schr	les 3 str - spl - spr - schr
struik	schroef	stroomt
straat	spreeuw	streng
strik	sprietje	sproeit
strak	sproeten	strooit
streng	spleet	schrijven
stroop	sproeit	struiken
streep	schram	schroeven
straks	sprongt	sprongen
streek	schreeuw	spreeuwen
strook	sprint	schriften
strand	schrik	sproetje
straf	schrijft	schroefje
straatje	schrift	schriftje
		straaltje

Materiaal

- Bouwschrift les 1 t/m 3
- Bouwboek les 1 t/m 3
- Kopieerbladen 1 en 4

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 1: thema 3 oefening 5

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Zet de lettergroep of lettergroepen waar het in deze lessen om gaat op het bord en vraag de kinderen een eenlettergrepig woord te noemen dat daarmee begint. Laat dat woord in klankgroepen verdelen (spr-ing). Wijs de kinderen erop dat ze niet in klanken moeten analyseren, want dat leidt tot fouten.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Voor de kinderen die zelfstandig in de activiteiten-groep werken, leveren de oefeningen geen problemen op.

• Begeleid oefenen

Instructie

Oefen met behulp van enkele woorden de klankgroep-analyse. Bespreek daarna de illustraties en elke oefening. Besteed daarbij aandacht aan de woordbetekenis.

Woordbetekenis

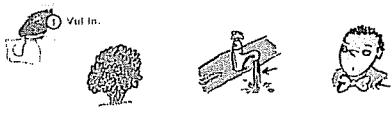
Besteed apart aandacht aan de volgende woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 1: straks, streek, strook
- les 2: sproeten, sproeit, schram, schrik
- les 3: streng, strooit

les 1

Les 1
str

1 Vul in.

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: stroop, streep, streng, strak, straks.

Het touw zit heel _____.

Onze meester is niet _____.

Ik doe _____ op mijn brood.

Onder het woord staat een _____.

Ik ga _____ met je mee.

3 Schrijf het woord met str.

Hij woont in deze eek. _____.

Daar ligt een ook papier. _____.

Ze loopt op het and. _____.

Hij krijgt vaak af. _____.

Dit is een smal oetje. _____.

4 Bedenk zelf woorden met str.

ul _____	oo _____
i _____	a _____
eo _____	ao _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 36

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: struik, straal, strik.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'Het touw zit heel strak.'

Opgave 3

Woorden aanvullen in een zin.
Illustratie: 'Ze loopt op het strand.'

Opgave 4

Woorden bedenken.

les 2

Les 2
spl, spr en schr

1 Vul in.

2 Kies uit: spl, spr of schr.

Ze heeft veel oeten. _____.

In de muur zit een eet. _____.

Hij oet de tuin. _____.

Op mijn hand zit een am. _____.

De poes ingt op de kast. _____.

3 Zoek het goede woord.
Kies uit: sprint, schreeuw, schrik, schrift, schrijft.

Ik hoorde een _____.

Hij heel hard. _____.

Ik van je. _____.

Ze een brief. _____.

Dat is mijn niet. _____.

4 Maak zelf woorden met spr of schr.

ing _____	eeuw _____
oet _____	oet _____
oef _____	ift _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 38

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: schroef, spreek, sprietje (gras).

Opgave 2

Woorden bedenken bij een zin.
Illustratie: een spleet in de muur.

Opgave 3

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'Hij sprint zo hard hij kan.'

Opgave 4

Zelf woorden maken.

les 3

Les 3
str, spl, spr en schr

1 Zoek het woord en schrijf de goede vorm op.
Kies uit: streng, stroom, sproel, strool, schrijf.

Het water van het dak. _____.

Dat is een man. _____.

Zij de tuin nat. _____.

Hij kruimels op de stoep. _____.

Wij de zin op. _____.

2 Maak er meervoud van.

een struik	veel _____
een schroef	twee _____
een sprong	veel _____
een spreek	vier _____
een schrift	drie _____

3 Maak het kleiner.

geen spraet, maar een _____.

geen schroef, maar een _____.

geen schrift, maar een _____.

geen straal, maar een _____.

4 Bedenk zelf zinnen.

schreeuw _____.

sprint _____.

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 38

Opgave 1

Woorden zoeken en aanvullen.
Illustratie: 'Het water stroomt van het dak.'

Opgave 2

Woorden in het meervoud zetten.
Illustratie: een grasveld met spreek.

Opgave 3

Woorden verkleinen.
Illustratie: een straaltje water.

Opgave 4

Een zin bedenken bij een woord.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Op kopieerblad 1 worden per les de woorden van de drie lessen gerubriceerd. In les 1 gaat het alleen om str-woorden, in les 2 zijn het woorden met schr, spl en spr, in les 3 woorden met str, spr en schr. De kinderen schrijven elk woord de eerste keer steeds in twee stukken met een verdeelstreepje. Daarna schrijven ze de woorddelen nog een keer aan elkaar.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Met behulp van kopieerblad 4 verwerkt de activiteitengroep een extra woordpakket voor drie lessen, zie blz. 38 van het Bouwboek. Er zijn voldoende oefeningen opgenomen. De laatste les kan besteed worden aan de dictee-oefening.

Afsluiting

Praat met de kinderen over de handigste manier om str-, schr-, spl- en spr-woorden te schrijven. Bij kinderen het spellingbewustzijn stimuleren betekent ook kinderen stimuleren tot nadenken over de wijze waarop ze woorden schrijven.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 4

Controledictee 25

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Ik ga straks naar hem toe.	straks
2 Ze heeft sproeten op haar neus.	sproeten
3 De spin kruipt in een spleet.	spleet
4 Onder het woord staat een streep.	streep
5 Ik spring op de grond.	spring
6 Mijn schrift is bijna vol.	schrift
7 Die struik bloeit heel mooi.	struik
8 Dit schroefje zit niet vast.	schroefje
9 Ik sproei de plant schoon.	sproei
10 Op mijn knie zit een schram.	schram
11 Hij keek ons streng aan.	streng
12 Ik hoorde een schreeuw.	schreeuw
13 Deze straat is erg smal.	straat
14 De hond rent over het strand.	strand
15 Op het gazon loopt een spreek.	spreek
16 Ik schrik van jou.	schrik

Score

Voldoende: 13 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Het verhaal gaat over Sander en Tarzan. Tarzan is een grote, sterke hond en Sander een kleine jongen. Op de eerste illustratie is te zien dat Sander meegetrokken wordt door Tarzan. De tweede illustratie toont Tarzan die ervandoor gaat. Deze illustraties geven het begin en het eind van het verhaal weer. Wat er daartussen gebeurt, kunnen de kinderen lezen.

De kinderen kennen de werkvorm. Maakt u ze wel attent op de ontbrekende titel. Praat over wanneer ze die het beste kunnen bedenken. Kom daar bij de afsluiting op terug.

Werkvolgorde (handelingswijzer):

- 1 Kijk naar de twee tekeningen. De eerste tekening toont het begin van het verhaal, de tweede tekening een later moment.
- 2 Lees het verhaal zin voor zin en bedenk welke letters ingevuld moeten worden of welk woord ingevuld moet worden.
- 3 Bedenk welke zinnen ingevuld kunnen worden op de lege plaatsen. Vul die zinnen in.
- 4 Lees het hele verhaal nog een keer en denk na of het zo goed is. Verzin een titel.
- 5 Schrijf het goede verhaal over op een blaadje. Let op hoofdletters, punten en komma's.
- 6 Maak een tekening bij het verhaal.

Afsluiting

Ga na welke titels de kinderen bedacht hebben en bespreek met hen waaraan een goede titel moet voldoen.

Introductie

Deel de nagekeken dictees uit en vertel de kinderen welke beginlettergroep meestal goed gedaan werd (of welke vaak fout ging). Geef aan welke activiteiten achtereenvolgens gedaan moeten worden door:

- de kinderen zonder fouten;
- de kinderen die 13 of meer woorden goed hebben;
- de kinderen die minder dan 13 woorden goed hebben.

De kinderen kennen de werkvorm van de steltaak in het Bouwboek.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 5*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De kinderen die 13 of meer dicteewoorden goed hebben geschreven, verbeteren eerst zelf hun fouten op het dicteeschema. Daarbij mogen ze hun Bouwschrift gebruiken. Daarna noteren ze die woorden achter in hun Bouwschrift in de 'lijst met moeilijke woorden'. Ze kunnen zelf de rubriek zoeken waar de woorden bij horen (probleembewust maken!). Daarna gaan ze de fout geschreven woorden oefenen. Ze doen dat door inprenten:

- 1 woord bekijken, afdekken, opschrijven, controleren;
- 2 woord met de ogen dicht op een blanco blaadje schrijven.

Daarna beginnen ze aan hun steltaak (taak 1 afmaken of met taak 2 beginnen).

• Begeleid oefenen

U gaat zelf aan het werk met het groepje kinderen dat te veel dicteefouten heeft gemaakt. Nieuwe of aanvullende instructie is alleen nodig als er veel fouten gemaakt zijn tegen de beginlettergroepen str, schr, spl en spr. In dat geval oefent u enkele woorden samen met behulp van kopieerblad 13. Maar waarschijnlijk gaat het om verspreide fouten (verschillende soorten fouten). Die laat u de kinderen in tweetallen oefenen. Allereerst worden de fouten verbeterd op het dicteeschema met behulp van het Bouwschrift. (Beide kinderen controleren elkaars werk.) Daarna dicteren de kinderen elkaar de woordjes. Vervolgens geeft u aan waar ze de woorden achter in het Bouwschrift moeten noteren. Voor deze kinderen is het zelf zoeken van de rubriek lastig.

Afsluiting

Bespreek steltaak 2. Vraag vooral naar de zinnen die de kinderen bedacht hebben tussen de tekst en de illustratie. De illustraties zijn zo getekend dat er sprake is van een tijdsprong waarin iets gebeurd is wat niet is beschreven of geïllustreerd.

Woordpakketten (basisstof)

les 6 eind d of t	les 7 eind d of t	les 8 eind d of t
zwaard	staart	klanten
speld	strand	spelden
brand	blaft	vrienden
grond	schuld	blonder
loods	brand	zwarte
steeds	kwaad	brandje
vreemd	vreemd	vriendje
gids	steeds	plantje
knipt	krent	staartje
blond	blond	speldje
start	zwart	blonde
blind	vriend	starten
vriend	blind	kranten
vrienden	start	schulden
kranten	sport	staarten
blinde	speld	blinde
planten	grond	branden
zwaarden	prent	sporten
loodsen		zwaarden
		krant
		grond
		plant
		loods
		rots
		gids
		schuld
		vreemd
		strand

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De activiteitengroep kan zelfstandig alle oefeningen aan. Wijs bij les 8 wel op oefening 1. De woorden kunnen niet zonder meer worden ingevuld. Ze moeten worden aangepast aan de zin.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek de illustraties en doe van elke oefening een opdracht samen. Besteed verder aandacht aan de woordbetekenis.

Woordbetekenis

Besteed apart aandacht aan woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 6: steeds, vreemd, gids, grond
- les 7: kwaad, vreemd (iets andere betekenis), krent, sport, prent
- les 8: klanten, schulden, schuld (tweede betekenis)

Materiaal

- *Bouwschrift les 6 t/m 8*
- *Bouwboek les 6 t/m 8*
- *Kopieerbladen 2 en 5*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 1: thema 5 oefening 2

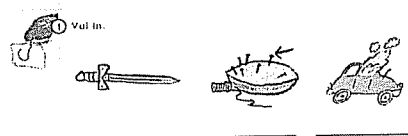
Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Herinner de kinderen aan de volgende regel, die ze reeds geleerd hebben: hoor je op het eind van een woord een t, dan langer maken. Bied de kinderen vervolgens een d- en een t-woord aan uit het Bouwschrift en oefen dat samen. Maak duidelijk dat langer maken wil zeggen e of en achter het woord zetten.

les 6

Les 6
kies d of t op het eind

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: grond, loods, gids, vreemd, steeds.

De _____ is hier erg hard.
Een _____ is een soort schuur.
Het kind loopt _____ weg.
Dat is een _____ verhaal.
De _____ wijst ons de weg.

3 Kies d of t.

Hij knip _____ het haar af.
Ze heeft blon _____ haar.
De auto star _____ niet.
Die vrouw is bli _____.
Ik ga naar een vrien _____.

4 Maak het woord langer (zet er e of en achter).

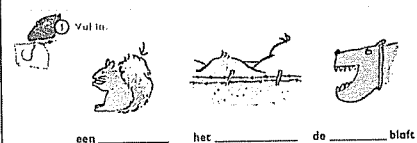
vriend _____ zwaard _____
plant _____ blind _____
krant _____ loods _____

kopieerblad 2 of bouwboek blz. 40

les 7

Les 7
kies d of t op het eind

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: kwaad, schuld, steeds, brand, vreemd.

Dat is jouw _____ niet.
Het gebouw staat in _____.
Ik ben _____ op hem.
Ze doet wel erg _____.
De pijn komt _____ terug.

3 Maak zelf de woorden.

str	kr	st	bl	zw	vr
art	ond	aart	ent	lend	and

4 Kies d of t.

blin _____ star _____
spor _____ spel _____
gron _____ pren _____

kopieerblad 2 of bouwboek blz. 40

les 8

Les 8
kies d of t op het eind

1 Zoek het woord en schrijf de goede vorm op.
Kies uit: vriend, klant, zwart, blond, speld.

Voor de kassa staan _____.
Er liggen _____ op de vloer.
Mijn _____ zijn er al.
Mijn haar wordt steeds _____.
Dat is een _____ jas.

2 Maak het kleiner.

_____ geen brand, maar een _____
_____ geen vriend, maar een _____
_____ geen plant, maar een _____
_____ geen staart, maar een _____
_____ geen speld, maar een _____

3 Maak het woord langer (e of en erachter).

blond _____ start _____ krant _____
schuld _____ staart _____ blind _____
brand _____ sport _____ zwaard _____

4 Kies d of t.

kran _____ loo s _____ plan _____
gron _____ ro s _____ vreem _____
schul _____ gl s _____ stran _____

kopieerblad 2 of bouwboek blz. 40

Opgave 1

Een woord invullen bij een illustratie.

Illustraties: zwaard, speld, brand.

Opgave 2

Een woord zoeken bij een zin.

Illustratie: een loods.

Opgave 3

Woorden aanvullen in een zin.

Illustratie: 'Die vrouw is blind.'

Opgave 4

Woorden langer maken.

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.

Illustraties: staart, strand, hond.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.

Illustratie: 'Het gebouw staat in brand.'

Opgave 3

Woorden samenstellen.

Opgave 4

Woorden aanvullen.

Opgave 1

Woorden zoeken en aanpassen bij een zin.

Illustratie: 'Voor de kassa staan klanten.'

Opgave 2

Verkleinwoorden vormen.

Illustratie: geen staart, maar een staartje.

Opgave 3

Woorden langer maken.

Opgave 4

Woorden aanvullen.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

De d-woorden worden op klinker gerubriceerd op kopieerblad 2. Voorzover er ruimte is, kunnen de kinderen zelf nog woorden bedenken. Voor de laatste twee kolommen hebben ze geen nieuwe woorden geleerd, maar ze kennen vast nog wel woorden uit Blok 3.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Op blz. 40 zijn twee extra woordpakketten opgenomen. Ze worden verwerkt met behulp van kopieerblad 5. Ze gebruiken dit kopieerblad bij beide woordpakketten. De rubricering verschilt wel:

- pakket 1: rubriceren op eind-d, -e, -en, -sel
- pakket 2: rubriceren op -rd, -ld, -nd, -sd

Afsluiting

Bespreek met de klas na les 6 de woorden loods, gids en steeds. De d is niet hoorbaar te maken. De kinderen moeten de woorden onthouden. Daarbij is de betekenis belangrijk.

In een havenstad kunt u wellicht ook de tweede betekenis van het woord loods bespreken.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 9

Controledictee 26

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Op de vloer ligt een speld.	speld
2 De krant ligt op de tafel.	krant
3 Dat is mijn vriend.	vriend
4 De schuur staat in brand.	brand
5 De auto start niet.	start
6 Ze heeft blond haar.	blond
7 Dat paard heeft een lange staart.	staart
8 De auto's staan in een loods.	loods
9 We gaan naar het strand.	strand
10 Ze viel op de grond.	grond
11 De kapper knipt mijn haar.	knipt
12 Dat is een vreemd verhaal.	vreemd
13 We lopen achter de gids aan.	gids
14 De plant staat in een pot.	plant
15 Dat is jouw schuld.	schuld
16 Hij laat de deur steeds open.	steeds

Score

Voldoende: 13 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Het verhaal speelt zich af op het strand. Astrid en Hilde ervaren de werking van een brandglas. De eerste illustratie toont het begin van het verhaal, de tweede illustratie toont een moment na het eindigen van de tekst. Met behulp van deze illustratie kunnen de kinderen het slot bedenken.

Wijs de kinderen weer op de gouden stelregel: je schrijft voor een lezer. Waar moet je dan aan denken? (Hoofdletters, leestekens, eerst in het klad, tekening erbij maken.)

Afsluiting

Ga na of alle lege plekken in het verhaal goed zijn ingevuld. Dit kan door een kind het verhaal te laten voorlezen. Vraag of iemand een andere oplossing heeft gevonden. Bespreek daarna wat de kinderen als slot hebben bedacht.

Introductie

Vertel de kinderen welke woorden iedereen goed had of welke woorden vaak fout zijn gedaan. Deel daarna de dictees uit en geef aan welke activiteiten er volgen. De werkvorm van de tweede steltaak is bekend. Wijs de kinderen erop dat ze steeds zelf zinnen moeten bedenken, voorafgaand aan de illustraties.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 10*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De kinderen met 4 of minder fouten oefenen zelf de woorden die ze fout hebben geschreven. Allereerst verbeteren ze de woorden op hun dicteeschema. Daarna gaan ze deze woorden oefenen door de korte en de lange vorm naast elkaar te zetten. Vervolgens schrijven ze de woorden achter in hun Bouwschrift. (Laat ze zelf de goede rubriek zoeken.)

• Begeleid oefenen

Mogelijk moet u de regel voor d-t herhalen. Doet u dit samen met de kinderen die te veel fouten hebben gemaakt. Oefen de fout gemaakte woorden samen:

- van kort naar lang: zeggen en schrijven;
- van lang naar kort: zeggen en schrijven.

Vervolgens verbetert elk kind zijn eigen fouten op het dicteeschema en daarna schrijft het deze woorden in de 'lijst met moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift. (Mogelijk moet u ze helpen bij het zoeken naar de juiste rubriek. Bespreek ook dat met ze!)

Afsluiting

Bespreek de volgorde eens die de kinderen hebben aangehouden bij stelopdracht 2. Ook bij stellen is systematisch werken belangrijk.

Woordpakketten (basisstof)

les 11 ver	les 12 ge - ver	les 13 be - te - me
vergiet	gebouw	beschuit
verdriet	gebit	behang
verband	geweer	beton
verkeer	gemeen	bezweet
vergif	geluk	bezoek
verkeerd	genoeg	bedrag
verstand	geloof	bewolkt
vernis	gewoon	bevel
versier	gejank	terug
verwacht	verroer	terecht
vertel	gedraag	meneer
verdient	geruis	mevrouw
verveelt	verlies	tekort
vergist	gebrom	bestel
verhaal	gepiep	verwacht
verkoopt	verkoop	verkoop
verveel	geronk	begint
vergeet	gepraat	gelooft
verliest	verkeer	verliest
	gebak	
	gevaar	
	gezin	
	gelijk	
	verhaal	
	getal	
	gebaar	
	verdriet	

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Voor de kinderen die zelfstandig werken, spreken de oefeningen voor zich.

• Begeleid oefenen

Instructie

Besteed allereerst tijd aan het verdelen in klankgroepen van de woorden die geoefend worden. Het correct schrijven van deze woorden staat of valt met het herkennen van het voorvoegsel. Bespreek daarna de oefeningen en besteed tijd aan de betekenis van sommige woorden: er zitten lastige woorden tussen.

Woordbetekenis

Besteed apart aandacht aan woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 11: vergif, verkeerd, verstand, vernis
- les 12: gemeen, genoeg, gewoon, verroer, gedraag, geruis, gezin, gelijk, gebaar
- les 13: bezweet, bewolkt, bevel, terecht

Materiaal

- Bouwschrift les 11 t/m 13
- Bouwboek les 11 t/m 13
- Kopieerbladen 1 en 6

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp

Module 2: thema 1 oefening 2

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Oefen met de kinderen enkele woorden met een voorvoegsel door deze woorden in twee klankgroepen te verdelen en ze zo op te schrijven. (Gebruik ook de term voorvoegsel!) Wijs de kinderen op de toonloze /u/ die ze al als e hebben leren schrijven op het eind van een woord (bordje, moeder). Zet daarna de activiteitengroep zelfstandig aan het werk. Mogelijk moet u de illustraties van oefening 1 eerst even klassikaal bespreken.

les 11

Les 11 ver

Vul in.

het _____ zo heeft _____ het _____

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: vernis, verkeer, verstand, vergif, verkeer.

Het _____ is erg druk. _____

Pas op voor dat _____

Dat doe je _____

Daar heb je geen van _____

Ik doe _____ op de plank. _____

Vul een woord in dat begint met ver.

tel wacht veelt sier dient gist

Ik _____ de stoel. Hij _____ zich vaak.

Jij _____ veel geld. Ik _____ je niets.

Ik _____ een brief. Hij _____ zich.

3 Bedenk zelf een woord met ver.

Dat _____ is leuk. Hij _____ friet.

Ik _____ me niet. Zij _____ haar tas.

kopieerblad 1 of bouwbok blz. 42

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: vergiet, verdriet, verband.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'Het verkeer is erg druk.'

Opgave 3

Woorden samenstellen met ver.

Opgave 4

Woorden bedenken met ver.

les 12

Les 12 ge en ver

Vul in.

het _____ het _____ het _____

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: genoeg, geluk, gemeen, gewoon, geloof.

Dat is _____ van hem. _____

Hij heeft vaak _____

Ik heb er _____ van. _____

Ik _____ je niet. _____

Hij kan nooit _____ doen. _____

Vul een woord in dat begint met ver of ge.

jank van een kat. _____ koop van fruit. _____

brom van een beer. _____ ruis van de wind. _____

roer je niet. _____ raak van een auto. _____

plep van een muis. _____ lies van een tas. _____

draag je goed. _____ praat van mensen. _____

3 Kies ver of ge.

keer _____ bak _____ vaar _____

zin _____ lijk _____ haal _____

tal _____ baar _____ driet _____

kopieerblad 1 of bouwbok blz. 42

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: gebouw, gebit, geweer.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'Dat is gemeen van hem.'

Opgave 3

Woorden invullen in een zin met ver of ge.

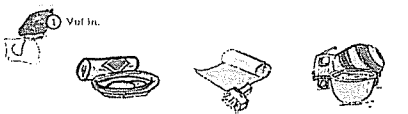
Opgave 4

Woorden samenstellen met ver of ge.

les 13

Les 13 be, te en me

Vul in.

een rol _____ een rol _____ een kulp _____

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: bezoek, bewoelt, bevel, bezwaat, bedrag.

Hij kwam _____ op school. _____

We krijgen _____

Ik heb een klein _____ gespaard. _____

Het is _____ weer. _____

Ze geeft de hand een _____

Vul een woord in dat begint met be of te.

Ik kom morgen _____ rug. _____

Die _____ neer kan ik niet. _____

Daar staat een _____ vrouw. _____

Ik kom geld _____ kort. _____

Dat boek is _____ recht. _____

3 Maak de woorden af met be, ge of ver.

Ik stel _____ zij looft _____

hij gint _____ ik koop _____

zij wacht _____ hij liest _____

kopieerblad 1 of bouwbok blz. 42

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: beschuit, behang, beton.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.

Opgave 3

Woorden invullen in een zin met me of te.

Opgave 4

Woorden samenstellen met be, ge of ver.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Door middel van kopieerblad 1 kunnen de kinderen als uitloopopdracht de geoefende woorden rubriceren op voorvoegsel. Ze schrijven daarbij het woord altijd eerst in twee stukken en daarna nog een keer met de delen aan elkaar (ge-bit, gebit).

• Bouwboek (activiteitengroep)

De activiteitengroep krijgt twee nieuwe woordpakketten als vervolgoopdracht voor drie lessen. Bij het tweede woordpakket gaat het om persoonsvormen in de ik-vorm. De kinderen moeten zelf de woorden schrijven met hij of zij ervoor. Er zitten geen woorden bij met een eind-d. Ze hoeven dus de verlengingsregel niet toe te passen. Vertel ze dat ook. Ze moeten de woorden schrijven zoals ze die horen.

Het rubriceren bij opdracht 1 op voorvoegsels gaat als volgt:

- pakket 1 rubriceren op ge, be, ple
- pakket 2 rubriceren op be, ge, ver

Afsluiting

Bespreek de oefeningen uit het Bouwschrift kort met de hele klas. Vraag wat ze moeilijk vonden. Er zaten wat lastige invulwoorden bij.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Per voorvoegsel komen enkele woorden voor. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 14

Controledictee 27

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Deze vloer is van beton.	beton
2 Er staat een meneer voor de deur.	meneer
3 Mijn fiets is weer terecht.	terecht
4 Ik hoor het gejam van een hond.	gejam
5 Dat is een spannend verhaal.	verhaal
6 Wij gaan bij oma op bezoek.	bezoek
7 Ik kom morgen terug.	terug
8 In het behang zit een scheur.	behang
9 Dat is gemeen van jou.	gemeen
10 Het verkeer wordt omgeleid.	verkeer
11 We gaan gewoon door.	gewoon
12 Ik help die mevrouw wel.	mevrouw
13 Ze koopt een rol beschuit.	beschuit
14 Ik kom papier tekort.	tekort
15 Er zijn potloden genoeg.	genoeg
16 De agent geeft een bevel.	bevel

Score

Voldoende: 13 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Het verhaal gaat over Edwin en Arnout die iets vreemds zien gebeuren in het park. De woorden die de kinderen moeten invullen, zijn vooral tweelettergreep met een voorvoegsel of onbeklemtoonde lettergreep. De eerste illustratie toont waar de jongens zich bevinden aan het begin van het verhaal. De tweede illustratie geeft informatie over een mogelijk vervolg van het verhaal. Dat moeten de kinderen zelf uitwerken.

Wijs ze nog eens op het verplichte gebruik van hoofdletters en leestekens. Ook aanhalingstekens en komma's zijn belangrijk.

Alle kinderen kennen de werkvorm. Ze kunnen dus zelfstandig of in tweetallen aan het werk.

Afsluiting

Bespreek vooral de gekozen titels. Die kunnen dit keer sterk uiteenlopen, afhankelijk van het gekozen slot van het verhaal.

Introductie

Vertel welke woorden iedereen goed had. Dit kunnen er dit keer heel veel zijn, gezien het spellingprobleem. Deel daarna de dictees uit. Alle kinderen die fouten hebben gemaakt, gaan deze eerst verbeteren met behulp van het Bouwschrift. De kinderen die geen fouten hebben gemaakt, gaan meteen verder met een steltaak. Ze maken taak 1 af of beginnen met taak 2. Het tweede verhaal gaat opnieuw over Edwin en Arnout, maar nu in een heel andere situatie. De werkvorm is bekend.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 15*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De kinderen oefenen de dicteewoorden die ze fout hebben geschreven door deze woorden in twee stukken te zeggen en te schrijven. Daarna schrijven ze de woorddelen aan elkaar en nog eens met hun ogen dicht (op een blanco vel) tot ze het woord moeiteloos kunnen schrijven. Vervolgens worden de woorden bijgeschreven in de 'lijst met moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift. De gemaakte fout bepaalt in welke rubriek een woord geschreven moet worden. Laat ze dit zelf bedenken en bespreek het eventueel achteraf.

• Begeleid oefenen

Als kinderen te veel fouten hebben gemaakt, zullen het vermoedelijk verspreide fouten zijn. Er zullen niet of nauwelijks fouten gemaakt zijn met het voorvoegsel. U laat deze woorden inprenten (bekijken, bedekken, voorstellen – in je hoofd kijken met de ogen omhoog – en opschrijven). Daarna worden de woorden toegevoegd aan de 'lijst met moeilijke woorden'. U zult de kinderen moeten helpen bij het bepalen van de rubriek waarin de woorden horen. (Eventueel is er een restkolom beschikbaar, kolom 19 of 20.)

Afsluiting

Vraag de kinderen die met steltaak 2 bezig zijn geweest welke werkvolgorde ze hebben aangehouden. Systematisch een steltaak aanpakken, lukt kinderen alleen als u daar steeds aandacht aan besteedt en blijft besteden.

Woordpakketten (basisstof)

les 16 aai - ooi - oei (uitbreiding)

sproeier
zwaaien
vlaaien
moeite
vlooiën
vlaai
roeiers
mooiste
maaïen
draaien
roeien
strooien
knoeien
kooien
boeien
kraaien
plooien
haaien
mooie
taaie
groeien
bloeien

les 17 rijtje, luiër

bijen
uien
keien
heien
buiën
luiër
truiën
rijen
buitje
eitje
truitje
rijtje
keitje
bijtje
eitjes
keitjes

les 18 herhaling

boeien
rijen
uien
draaien
mooie
bijtje
haaitje
truitje
weitje
kooitje
mooier
taaier
sproeier
roeiers
knoeiers

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De activiteitengroep kan zelfstandig aan het werk. De kinderen moeten wel het woord meervoud kennen (oefening 3) en ze moeten weten wat er bedoeld wordt met: de goede woordvorm invullen (oefening 4).

• Begeleid oefenen

Instructie

Besteed aandacht aan de illustraties in verband met de woordbetekenis en bespreek de oefeningen 3 en 4. Het begrip meervoud zal moeten worden toegelicht. Doe van beide oefeningen een paar woorden samen.

Woordbetekenis

Besteed even apart aandacht aan woorden die niet betekenisvol worden aangeboden:

- les 16: moeite, boeien, plooiën
- les 17: luiër, buitje
- les 18: taaier

Materiaal

- Bouwschrift les 16 t/m 18
- Bouwboek les 16 t/m 18
- Kopieerbladen 1 en 7

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 1 oefening 1

Lesverloop

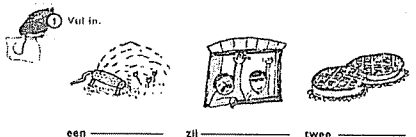
Introductie spellingaspecten

In feite vormen alle woorden een herhaling en uitbreiding van wat de kinderen al geleerd hebben. Wanneer ze de klankgroepen aai - ooi - oei kennen, kunnen ze de woorden die in les 16 worden geoefend, gemakkelijk schrijven. Wijs ze erop dat de onbeklemtoonde tweede lettergreep gewoon aansluit bij de eerste lettergreep. Laat een woord verdelen in twee lettergrepen en toon de schrijfwijze (je hoort een j maar je schrijft die niet). Hetzelfde geldt voor les 17, waarin woorden met ij, ei en ui aan de orde komen. Ook daar hoor je op het eind van de eerste lettergreep een j. Bij de ij staat de letter j er al, bij ei en ui wordt deze j niet geschreven.

les 16

Les 16 haai-en, mooi-e, moei-te

1 Vul in.

een _____ zij _____ twee _____

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: slaai, roeiers, vlooten, moelste, moolste

Je moet er wel voor doen. _____

Onze poes heeft _____

We krijgen een stukje _____

De stappen in de boot. _____

Ik vind dit de bloem. _____

3 Maak er meervoud van.

ik maal zij _____ een kraai twee _____

een kool twee _____ zij straalt wij _____

ik draai wij _____ een plooi twee _____

een boei twee _____ ik knoei zij _____

hij roeit zij _____ een haai veel _____

4 Vul de goede woordvorm in.

mool: een _____ tuin groot: planten _____

taai: een _____ tak bloei: bloemen _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 44

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: sproeier, zwaaien, vlaaien.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'De roeiers stappen in de boot.'

Opgave 3

Woorden in het meervoud zetten.

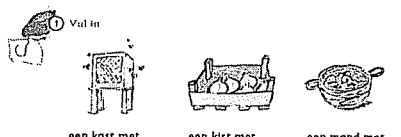
Opgave 4

Woorden invullen in een zin.

les 17

Les 17 rij-tje, lui-er

1 Vul in.

een kast met _____ een kist met _____ een mand met _____

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: bulen, rijen, luler, trulen, helen.

Ze de paal de grond in. _____

De sneeuw valt in _____

Het kind draagt nog een _____

Aan de waslijn hangen _____

De stalen staan in _____

3 Maak het kleiner.

een bul _____ een rij _____

een ol _____ een kei _____

een trui _____ een bij _____

4 Bedenk zelf een verkleinwoord met ul, ij of el.

een r _____ samen _____

een nest met _____

een b _____ sneeuw _____

een pad met _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 44

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: bijen, uien, keien.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'Ze heien de paal de grond in.'

Opgave 3

Verkleinwoorden vormen.

Opgave 4

Verkleinwoorden bedenken.
Illustratie: een nest met eitjes.

les 18

Les 18 herhaling

1 Zoek het woord en vul de goede vorm in.
Kies uit: rij, draai, mool, boei, ul.

De boeven hebben om. _____

Er staan zes stoeien. _____

Op het land groeien _____

Wij de kar om. _____

Dat zijn kleuren. _____

2 Zoek het woord en schrijf het verkleinwoord op.
Kies uit: kool, haai, trui, wel, bij.

Op de bloem zit een _____

Naast de haai zwemt een _____

Dit is van een pop. _____

Naast het huis ligt een _____

Een duif kan niet in dit _____

3 Schrijf de goede woordvorm op.

mooi ik vind deze kleur veel _____

taai Dit vlees is dan dat. _____

sproei De staat op het gazon. _____

roei De stappen in hun boot. _____

knool jullie zijn grote _____

4 Bedenk zelf zinnen

moolste _____

goolen _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 44

Opgave 1

Woorden zoeken en invullen in een zin.
Illustratie: 'De boeven hebben boeien om.'

Opgave 2

Woorden zoeken en verkleinwoorden invullen.
Illustratie: een haai met een haaitje.

Opgave 3

Woorden invullen in een zin.
Illustratie: 'Jullie zijn grote knoeiers.'

Opgave 4

Zelf zinnen bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Als uitloopopdracht verwerken de kinderen de geofende woorden met behulp van kopieerblad 1. Daarbij moeten ze als volgt rubriceren:

- les 16: e, en, er
- les 17: en, er, tje(s)
- les 18: e, en, er(s)

Wanneer u zelf vooraf deze rubricering aanbrengt, voorkomt u problemen. U kunt de rubricering ook op het bord zetten.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Als vervolgoopdracht staat een extra woordpakket en een illustratie ter beschikking. De kinderen hebben er kopieerblad 7 bij nodig. De dicteopdracht is een keuzeopdracht, afhankelijk van of de kinderen alleen of in een tweetal werken.

Afsluiting

Vraag de kinderen naar hun ervaringen met de opdrachten uit het Bouwschrift. U kunt ingaan op de moeilijkheidsgraad van de opdracht zelf of op enkele woorden die de kinderen lastig vinden.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 19

Controledictee 28

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 De kraaien zitten op het land.	kraaien
2 Ik zet de sproeier in de tuin aan.	sproeier
3 De stoelen staan in rijen.	rijen
4 Die mannen strooien zand over de straat.	strooien
5 De uien ruiken heel sterk.	uien
6 Je moet er wel moeite voor doen.	moeite
7 Er liggen drie eitjes in het nest.	eitjes
8 Langs de vijver liggen keien.	keien
9 Voor een buitje regen ben ik niet bang.	buitje
10 Dat is een mooie fiets.	mooie
11 Dit kind draagt nog een luier.	luier
12 Onze poes heeft vlooiën.	vlooiën
13 Dat is een heel klein bijtje.	bijtje
14 Aan de waslijn hangen twee truien.	truien
15 De planten groeien hard.	groeien
16 Zij zwaaien naar jou.	zwaaien

Score

Volgende: 13 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Het verhaal gaat over Siebe en Linda die moeten helpen in de tuin, met gras maaien, de planten sproeien en dergelijke. De eerste illustratie toont de situatie aan het begin van de verhaalttekst, de tweede illustratie de situatie aan het slot van de tekst. Het vervolg van het verhaal ligt wel voor de hand, maar is volledig open: de kinderen kunnen hun eigen slot bedenken. Wijs ze op de gouden regel: je schrijft voor een lezer. Vraag wat daarvoor allemaal gedaan moet worden en kom daar bij de afsluiting op terug.

Afsluiting

Loop alle aspecten van het schrijven voor een lezer nog eens na:

- informatieve titel
- hoofdletters aan het begin van de zin en bij namen
- gebruik van leestekens
- netjes schrijven
- tekening bij het verhaal

Introductie

Als kinderen te veel fouten hebben gemaakt, zal het gaan om verspreide fouten. Ga daarom even in op de soorten gemaakte fouten voordat u het dictee teruggeeft en de kinderen aan het werk zet. De werkvorm van de tweede stelopdracht is bekend. De kinderen treffen bij een nieuw verhaal over Siebe en Linda illustraties aan die beschreven moeten worden als onderdeel van het verhaal.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 20*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

Kinderen die slechts enkele dicteefouten hebben gemaakt, verbeteren die op het dicteeschema met behulp van het Bouwschrift. Daarna gaan ze de lastige woorden inprenten op de volgende manier:

- woord bekijken
- woord afdekken
- woord in hun hoofd bekijken (woord voorstellen)
- woord schrijven met de ogen dicht (blanco blaadje)
- woord controleren

Vervolgens schrijven ze de geoefende woorden achter in hun Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Wanneer kinderen te veel fouten hebben gemaakt, gaat het vrijwel zeker om verspreide fouten. Alleen als er te veel fouten met betrekking tot de geoefende instructieaspecten zijn gemaakt, komt u daar op terug. Anders laat u de foute woorden inprenten, individueel of in een tweetal. Controleert u wel of de woorden na het oefenen goed zijn, voordat ze achter in het Bouwschrift worden ingevuld. Probeer te voorkomen dat daar fout geschreven woorden komen te staan.

Afsluiting

Besprek met name de ervaringen met stelopdracht 2 en laat eens een verhaal voorlezen. Vraag naar andere oplossingen.

Woordpakketten (basisstof)

les 21 vinger	les 22 anker	les 23 ng of nk
vinger	anker	leuning
hengel	enkel	geschenk
slingers	winkel	behang
zanger	donker	leiding
jongens	dronken	geronk
hanger	drankje	richting
stengel	blanke	leerling
honger	vonken	gezag
kringen	banken	stinken
wangen	vinken	vinger
vangen	slanke	flinke
lange	blinken	planken
ringen	planken	slinger
slangen	drinken	winkel
dingen	wenken	anker
tongen	stinken	honger
springen	schenken	stengel
zingen	denken	dronken
		enkel

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De zelfstandig werkende kinderen kennen alle oefenvormen.

• Begeleid oefenen

Instructie

Oefen nog even het langer maken van woorden door de kinderen e, en of er achter het woord te laten zetten. Bespreek vervolgens de illustraties en de oefeningen. Wijs op oefening 3 in les 21 en 22. De kinderen moeten de goede woordvorm invullen. U zult het begrip woordvorm moeten toelichten.

Woordbetekenis

Bespreek de illustraties zodat de woordbetekenis duidelijk wordt. Besteed apart aandacht aan woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 21: zanger, stengel
- les 22: blanke, vonken, slanke, blinken, wenken
- les 23: leiding, geronk

Materiaal

- Bouwschrift les 21 t/m 23
- Bouwboek les 21 t/m 23
- Kopieerbladen 3 en 8

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 3 oefening 3

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

Herinner de kinderen aan de ng en nk bij eenletter-grepige woorden. Nu leren ze diezelfde lettercombinaties in tweelettergrepige woorden. Als ze goed luisteren, kunnen ze horen of het ng of nk moet zijn. Daarbij is de afspraak: ngk bestaat niet: het is óf ng óf nk, en dat kun je horen.

les 21

Les 21 ng

1 Zoek het goede woord.
Kies uit: stengel, zanger, hanger, jongens, hanger.

Hij is de van de groep.
Bij de deur staan twee .
Dat is een ketting met een .
Die plant heeft een zachte .
Ik heb geen meer.

2 Kies het woord en vul de goede vorm in.
Kies uit: vang, ring, wang, lang, kring.

Met zand zijn twee gemaakt.
Mijn zijn rood van de kou.
Anke en Inge de marmot.
Dat is een plank.
Aan de touwen hangen .

3 Maak de woorden langer.

slang kring
ding tong
spring zing

kopieerblad 3 of houvboek blz. 46

les 22

Les 22 nk

1 Zoek het goede woord.
Kies uit: vonken, danker, drankje, blanke, dronken.

Het is al bijna .
De man lag op straat.
Dat is een lekker .
Het is een jongen.
Van het vuur springen weg.

2 Zoek het woord en vul de goede vorm in.
Kies uit: vink, bank, plank, slank, blink.

In het park staan veel .
In de boom zitten twee .
Dat is een vrouw.
Die fietsen in de zon.
De wand is van gemaakt.

3 Maak de woorden langer.

drink wank
stink schenk
denk vonk

kopieerblad 3 of houvboek blz. 46

les 23

Les 23 ng of nk

1 Zoek het goede woord.
Kies uit: richting, leerling, leiding, gezang, gerank.

Zij heeft de van de groep.
Ik hoor het van een auto.
De pijn geeft de aan.
Een krijgt les.
Ik hoor het van een koor.

2 Maak zelf de woorden af.

Die planten stin erg.
Mijn vin doet pijn.
Dat is een flin struik.
Plan worden gezaagd.
Ik hang een slin op.

3 Maak woorden met ng of nk.

wi el a er
ho er ste el
do er e el

kopieerblad 3 of houvboek blz. 46

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: vinger, hengel, slingers.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: een ketting met een hanger.

Opgave 3

Woorden invullen in een zin.
Illustratie: 'Anke en Inge vangen de marmot.'

Opgave 4

Woorden langer maken.

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: anker, enkel, winkel.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'Dat is een lekker drankje.'

Opgave 3

Woorden invullen in een zin.
Illustratie: 'De wand is van planken gemaakt.'

Opgave 4

Woorden langer maken.

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: leuning, geschenk, behang.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'De pijn geeft de richting aan.'

Opgave 3

Woorden afmaken in een zin.
Illustratie: 'Voor het raam hangt een slinger.'

Opgave 4

Woorden afmaken met ng of nk.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Als uitloopp opdracht gaan de kinderen de woorden rubriceren met behulp van kopieerblad 3. De rubrieken zijn:

- les 21: en(s), el, er(s), e
- les 22: e, en, el, er, je
- les 23: ng, nk

De kinderen hebben soms twee kolommen nodig voor een rubriek, maar het kopieerblad biedt die ruimte. Zet de rubrieken op het bord of noteer ze op het kopieerblad voordat u gaat kopiëren.

• Bouwboek (activiteitengroep)

De activiteitengroep heeft een extra woordpakket en een illustratie als extra opdracht voor drie lessen. Met kopieerblad 8 kunnen de kinderen de nieuwe woorden oefenen en toepassen. Voor het afsluitende dictee maken ze een keuze uit de drie werkvormen.

Afsluiting

Besteed de beschikbare tijd aan woord- en zinsbetekenis. Een zin als: 'Zij heeft de leiding van de groep,' is niet voor alle kinderen vanzelfsprekend. Ga voor elke les de aangeboden woorden en zinnen in het Bouwschrift na en kijk wat met de hele klas zinvol besproken kan worden. Waarschijnlijk vormt het voor de instructiegroep een herhaling omdat u daar al het een en ander besproken zult hebben, maar juist voor deze groep kinderen is een herhaling prima!

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 24

Controledictee 29

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Dit is het anker van een schip.	anker
2 Hij zit op de leuning van de stoel.	leuning
3 Ik heb een zweer op mijn vinger.	vinger
4 Dit is een rol behang.	behang
5 Ze krijgt een geschenk van ons.	geschenk
6 Buiten is het al donker.	donker
7 Dat drankje smaakt vies.	drankje
8 We hangen slingers op.	slingers
9 Daar zit een flinke deuk in.	flinke
10 Mijn enkel doet pijn.	enkel
11 Van het vuur springen vonken weg.	vonken
12 Ik hoor het geronk van een auto.	geronk
13 De visser vist met een hengel.	hengel
14 Ik breng jullie wat te drinken.	drinken
15 Zij liep die richting uit.	richting
16 De winkel is nog open.	winkel

Score

Voldoende: 13 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Het verhaal gaat over Inge en Ankie die met hun ouders aan het winkelen zijn. De meisjes vervelen zich en glijden langs een trapleuning naar beneden. Bijna alle in te vullen woorden zijn ng- of nk-woorden. De eerste illustratie toont de twee zich vervelende kinderen, de tweede illustratie Ankie die zich verstapt op de trap. Het vervolg van het verhaal is open. Wijs de kinderen nog eens op de werkvolgorde. Vooral dat het bedenken van de titel op de laatste plaats komt.

Afsluiting

Een goede titel geeft belangrijke informatie over de tekst. Bespreek de bedachte titels en ga met name in op het feit dat een titel informatief moet zijn.

Introductie

Vermoedelijk zijn er weinig fouten gemaakt met ng - nk, maar wel andersoortige. Noem er daar een paar van. Geef aan dat die woorden geoefend moeten worden door inprenten. De tweede stelopdracht gaat wederom over Ankie en Inge. Wijs de kinderen op de vele – en verschillende – leestekens die in het verhaal worden gebruikt. Daar moeten de kinderen speciaal op letten.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 25*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De kinderen die een voldoende dicteescore hebben behaald, verbeteren de woorden die ze fout hebben geschreven op het dicteeschema. Vervolgens oefenen ze deze woorden door inprenting op de gebruikelijke wijze. Als ze denken het woord goed te kennen, moeten ze een blanco blaadje nemen, het woord tegen zichzelf zeggen en dat woord met hun ogen dicht proberen te schrijven. Dan blijkt de beheersing ervan wel. Ten slotte noteren ze de woorden, afhankelijk van het soort fout, achter in het Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Als er veel fouten met ng en nk zijn gemaakt, oefent u opnieuw het luisteren naar de woorden. Als er kinderen zijn met verspreide fouten, laat u ook hen deze woorden inprenten. Tot slot dicteren ze elkaar in tweetallen de woordjes als controle. Na het bijschrijven van de woorden in de 'lijst met moeilijke woorden' achter in het Bouwschrift, gaan ook deze kinderen verder met een steltaak.

Afsluiting

Besteed dit keer eens speciaal aandacht aan het gebruik van hoofdletters en leestekens. De kinderen vertegenwoordigen ze (te) gemakkelijk.

Woordpakketten (basisstof)

les 26 springt

vang
zing
spring
breng
vangt
zingt
springt
brengt
lange
zanger
zingen
meng
mengt

les 27 drinkt

wenk
denk
hink
schenk
drink
wenkt
denkt
hinkt
schenkt
drinkt
zinkt
blinkt
stinkt

les 28 ng(t) of nk(t)

denkt
zinkt
vangt
schenkt
brengt
geronk
zingen
gezag
geschenk
bedankt
verlangt
blinkt
drinkt

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De zelfstandig werkende activiteitengroep kan de oefeningen zonder problemen aan.

• Begeleid oefenen

Instructie

Oefening 1 en 2 van les 26 en 27 spreken voor zich. Besteed even aandacht aan oefening 3, omdat daarbij steeds de goede woordvorm moet worden bedacht. Doe die oefening eventueel eerst mondeling. Bij les 28 geldt hetzelfde voor alle oefeningen. U zult die met de kinderen moeten bespreken. De betekenis van enkele woorden en zinnen zal weer moeten worden toegelicht.

Woordbetekenis

Bespreek de illustraties zodat de woordbetekenis duidelijk wordt. Besteed apart aandacht aan de volgende woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 26: zanger, meng(t)
- les 27: hink(t), blinkt
- les 28: geronk, gezang, geschenk, verlangt

Materiaal

- Bouwschrift les 26 t/m 28
- Bouwboek les 26 t/m 28
- Kopieerbladen 3 en 9

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 1: thema 3 oefening 7
Module 1: thema 3 oefening 3

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

In deze lessenreeks worden de kinderen opnieuw geconfronteerd met de medeklinkercombinaties ng en nk, maar nu worden deze gevolgd door de t. De lettergroep ng t klinkt echter bijna als nkt en dat zorgt voor verwarring. Die verwarring proberen we te voorkomen door de kinderen te laten ervaren dat de t wordt toegevoegd aan de ik-vorm van een woord.

Bijvoorbeeld: ik breng - hij brengt. Daarom kun je, bij twijfel over de schrijfwijze, de t ook los denken van het woord en dat woord vervolgens verlengen. Bij het verlengde woord is de zuivere klank ng of nk goed hoorbaar (brengt - breng - brengen, drinkt - drink - drinken).

Schrijf bij de introductie daarom een ik-vorm op, bijvoorbeeld: ik vang. Zet daarachter: de poes ... Vraag de kinderen de woordvorm te noemen die hier moet worden ingevuld. Maak er vervolgens de poezen ... van en vraag de kinderen ook deze woordvorm te noemen. Daarmee introduceert u de drie woordvormen waarmee de kinderen te maken krijgen.

les 26

Les 26 ngt

1. Let op!

springen ik spring
de kikker _____

2. Vul in.

vangen ik _____ hij _____
mengen ik _____ zij _____
zingen ik _____ hij _____
springen ik _____ zij _____
brengen ik _____ hij _____

3. Schrijf de goede woordvorm op.

lang Een stok. _____
vang Hij vis. _____
zong Hij is een _____
zing Wij niet mee. _____
breng Zij de tas mee. _____

4. Bedenk zelf zinnen.

vang _____
zing _____
spring _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 40

Opgave 1

Een woord invullen bij de illustratie.
Illustratie: 'De kikker springt.'

Opgave 2

De goede woordvorm schrijven bij een persoon.

Opgave 3

Woorden aanpassen bij een zin.
Illustratie: 'Hij vangt vis.'

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 27

Les 27 nkt

1. Let op!

drinken ik drink
het paard _____

2. Vul in.

wenken Ik _____ hem. Hij _____ ons.
denken Ik _____ aan haar. Zij _____ aan mij.
hinken Ik _____ naar huis. Hij _____ naar school.
schenken Ik _____ een glas vol. Zij _____ de melk in.
drinken Ik _____ melk. Hij _____ koffie.

3. Schrijf de goede woordvorm op.

zinken Het schip _____
blinken De auto _____
stinken De bloem _____
drinken De koe _____
schenken Mamma _____

4. Bedenk zelf zinnen.

denk _____
hink _____
drink _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 40

Opgave 1

Een woord invullen bij de illustratie.
Illustratie: 'Het paard drinkt.'

Opgave 2

Woorden invullen in een zin.

Opgave 3

Woorden aanpassen bij een zin.
Illustratie: 'Het schip zinkt.'

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 28

Les 28 ngt of nkt

1. Vul de goede woordvorm in.

denken Hij _____ goed na.
zinken De steen _____ omlaag.
vangen De poes _____ een muis.
schenken Ze _____ koffie in.
brengen Hij _____ ons weg.

2. Vul de goede woordvorm in met be, ge of ver.

ronken Ik hoor het nog. _____
zingen Je kunt het horen. _____
schenken Hij krijgt een _____
bedanken Zij _____ ons voor de hulp.
verlangen Hij _____ naar zijn bed.

3. Kies het woord en vul de goede vorm in.

spring De auto _____ in de zon.
blink De poes _____ uit de vijver.
stink Mamma _____ me naar school.
drink
breng
schenk

4. Bedenk zelf zinnen.

vangt _____
inkt _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 40

Opgave 1

Woorden aanpassen bij een zin.
Illustratie: 'Ze schenkt koffie in.'

Opgave 2

Woorden met be, ge of ver invullen.
Illustratie: 'Hij verlangt naar zijn bed.'

Opgave 3

Woorden kiezen en aanpassen bij een zin.
Illustratie: 'De poes drinkt uit de vijver.'

Opgave 4

Zinnen bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

De aangeboden woorden (niet alleen de zelfgeschreven woorden, maar ook de gedrukte woorden!) worden met behulp van kopieerblad 3 als uitloopopdracht gerubriceerd. Bij les 26 en 27 zijn de rubrieken de korte klinkers a, e en i. Bij les 28 laat u de kinderen rubriceren op ng en nk. Eventueel kunnen ze er nog meer woorden bij bedenken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Als vervolgoopdracht treffen de kinderen een extra woordpakket en een illustratie aan. Met behulp van kopieerblad 9 kunnen ze ermee oefenen. Daarbij wordt de term werk-woorden gebruikt. Dit moet zeker worden toegelicht. Mogelijk zelfs voor de hele klas!

Afsluiting

Bespreek van elke les klassikaal enkele naar betekenis lastige zinnen of zinsdelen. In les 27 is bijvoorbeeld de zin: 'Ik schenk een glas vol,' niet voor elk kind duidelijk.

Ook kunt u terugkomen op de begrippen werk-woord en ik-vorm.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 29

Controledictee 30

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Zij denkt lang na.	denkt
2 De poes springt op tafel.	springt
3 Hij brengt het boek mee.	brengt
4 Mamma schenkt de glazen vol.	schenkt
5 Hij is de zanger van de groep.	zanger
6 Ik hoor het geronk van een auto.	geronk
7 Zij krijgt een geschenk van ons.	geschenk
8 Hij zingt heel mooi.	zingt
9 Het is een lange reis.	lange
10 Het paard drinkt water.	drinkt
11 Die bloem stinkt heel erg.	stinkt
12 Ik hoor gezang in de verte.	gezag
13 De fiets blinkt in de zon.	blinkt
14 De poes vangt een vis.	vangt
15 Zij bedankt hem voor de hulp.	bedankt
16 Hij verlangt naar een vrije dag.	verlangt

Score

Voldoende: 13 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Safwat en Frank zijn met Boef, de hond van Frank, op een moerassig terrein. Ze gooien een stok weg, die Boef moet halen en terugbrengen. Hij komt met de stok terug, maar ook met stinkende, modderige poten. De eerste illustratie toont de situatie voordat Safwat de stok weggooit, de tweede illustratie toont het moment als Boef met de stok terug komt rennen. Het vervolg van het verhaal is open. Er zijn verschillende mogelijkheden voor.

Afsluiting

Ga met name in op de verschillende oplossingen die de kinderen zullen hebben gekozen om het verhaal af te maken. Kijk of deze misschien ook terugkomen in de titel.

Introductie

Vermoedelijk heeft elk kind wel een woordfout gemaakt. Het onderscheid ngt-nkt is lastig. Zeg dat ook! Geef aan dat na het oefenen van de woorden alle kinderen verdergaan met steltaak 1 (afmaken) of beginnen met steltaak 2. Het tweede verhaal gaat opnieuw over de activiteiten van Boef. De twee illustraties moeten weer beschreven worden als onderdeel van het verhaal. Tussen de tekst en de illustraties moeten de kinderen verbindende zinnen bedenken.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 30*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De kinderen met weinig dicteefouten oefenen zelf de woorden die ze fout hebben geschreven. Laat ze deze woorden steeds in twee stukken verdeeld opschrijven en daarna met de woorddelen aan elkaar. Dus: vang-t en vangt, en drink-t en drinkt. Woorden met ander-soortige fouten worden ingeprent. Daarna vullen de kinderen de woorden achter in het Bouwschrift in.

• Begeleid oefenen

De werkwijze die hiervoor is beschreven voor de zelfstandig werkende kinderen, geldt ook voor het groepje kinderen dat te veel fouten heeft gemaakt. Zij oefenen echter onder uw leiding, zodat u er zeker van bent dat het oefenen effectief gebeurt. Vervolgens geeft u aan waar – achter in het Bouwschrift – de fout geschreven woorden moeten worden ingevuld (afhankelijk van het type fout!).

Afsluiting

Besteed nog eens specifiek aandacht aan de bedachte verhaaltitels bij steltaak 1 en 2. Een goede titel is informatief, en nodigt uit tot lezen!

Woordpakketten (basisstof)

les 31 arts	les 32 helft	les 33 herfst
worst	helft	kerstboom
barst	schaatst	vangst
markt	angst	herfst
arts	films	liefste
koorts	links	kortste
vorst	rechts	langste
korst	volgt	laatste
dorst	poetst	hoogste
verst	liefst	worstje
werkt	laatst	barstje
eerste	kleinste	korstje
voorst		plankje
sterkste		plantje
		bordje

Materiaal

- *Bouwschrift les 31 t/m 33*
- *Bouwboek les 31 t/m 33*
- *Kopieerbladen 1 en 10*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 1: thema 3 oefening 6

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

In deze lessenreeks komt de laatste soort eenlettergrepige woorden aan de orde. Bespreek het onderscheid tussen een eenlettergrepige woord en een tweelettergrepige woord nog eens. Geef daarbij een voorbeeld van een te oefenen woord. Wijs de kinderen erop dat het schrijven van het woord het gemakkelijkst gaat als ze het woord in twee stukjes verdelen. Laat ze daarvoor luisteren naar het woord en bespreek welke verdeling in stukjes het handigst is. (Bekijk deze verdeling per woord! De kinderen moeten voor zichzelf nagaan wat ze het gemakkelijkste vinden. Bij de uitloopopdracht komt dit terug.)

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De zelfstandig werkende groep kinderen is met alle oefenvormen vertrouwd.

• Begeleid oefenen

Instructie

Oefen elke les nog eens hoe de kinderen op een handige manier woorden in twee stukken kunnen verdelen. Laat ze ervaren dat dit helpt bij het opschrijven ervan. (Het woord in twee stukken zeggen, in twee stukken schrijven, en daarna met de woorddelen aan elkaar.) Zet ze vervolgens aan het werk. De kinderen kennen de oefenvormen.

Woordbetekenis

Bespreek de illustraties zodat de woordbetekenis duidelijk wordt. Besteed apart aandacht aan woorden die niet betekenisvol zijn aangeboden:

- les 31: koorts, vorst, korst, verst
- les 32: laatst
- les 33: barst(je)

les 31

Les 31 lastige medeklinkers

1 Vult in.

Een plakje . Een in het glas. Een kraam op de .

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: arts, korst, koorts, darst, vorst.

Een dokter wordt ook genoemd. _____

Hij ligt met op bed. _____

Als er komt, gaat het vriezen. _____

Ik snij de van het brood. _____

Van de hitte krijg je . _____

3 Schrijf de goede woordvorm op.

ver Hij springt het . _____

werk Zij heel hard. _____

eerst Daar komt de bus. _____

voor Het is de jongen. _____

sterk Zij is de . _____

4 Bedenk een zin.

worst _____

borst _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 50

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: worst, barst, markt.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'Van de hitte krijg je dorst.'

Opgave 3

Woorden aanpassen aan een zin.
Illustratie: 'Het is de voorste jongen.'

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 32

Les 32 lastige medeklinkers

1 Vult in.

Ze snijdt de peer door de . Hij op de vijver. Als je bang bent, heb je .

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: links, rechts, angst, flits, heft.

Dit is de van de koek. _____

Ik heb twee gezien. _____

Ik ga niet rechts, maar . _____

De auto staat van de weg. _____

Hij blijft uit in huis. _____

3 Schrijf de goede woordvorm op.

volg De hond zijn baas. _____

poets Zij haar fiets. _____

lief Ik vind haar het . _____

laac Hij kwam het binnen. _____

klein Dit is de poes. _____

4 Bedenk een zin.

links _____

rechts _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 50

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: heft, schaatst, angst.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'De auto staat rechts van de weg.'

Opgave 3

Woorden aanpassen bij een zin.
Illustratie: 'De hond volgt zijn baas.'

Opgave 4

Zinnen bedenken.

les 33

Les 33 lastige medeklinkers

1 Vult in.

Er hangen slingers in de . Dat is een goede . Het is nog geen winter, maar .

2 Zoek het woord en vul de goede vorm in.
Kies uit: hoog, lief, lang, laat, kort.

Dit is de hond. _____

Hij heeft het haar. _____

Dit is het touw. _____

Zij kwam het aan. _____

Dit is het gebouw. _____

3 Maak het woord kleiner.

worst _____ barst _____

korst _____ plank _____

plant _____ bord _____

4 Bedenk zelf zinnen.

koorts _____

markt _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 50

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: kerstboom, vangst, herfst.

Opgave 2

Woorden kiezen en aanpassen bij een zin.
Illustratie: 'Hij heeft het langste haar.'

Opgave 3

Verkleinwoorden vormen.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Als uitlopopdracht worden met behulp van kopieerblad 1 alle woorden nogmaals geschreven, maar nu steeds in twee – zelfgekozen – stukjes en daarna met de woorddelen aan elkaar. De kinderen kiezen daarbij die verdeling in stukjes met behulp waarvan ze het woord gemakkelijk kunnen onthouden. Ze kunnen eventueel de woorden ook nog rubriceren: bijvoorbeeld alle st-woorden bij elkaar. Maar dit is niet noodzakelijk.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Als vervolgoopdracht staat een extra woordpakket en een illustratie ter beschikking. De kinderen leren van een eenlettergrepig woord zelf tweelettergrepige varianten te maken. Ze leren ook het betekenisverband herkennen. Met behulp van kopieerblad 10 wordt een en ander verwerkt.

Afsluiting

Besteed bij elke les met de hele klas even aandacht aan de samenhang tussen eenlettergrepige en tweelettergrepige woorden. In tweelettergrepige woorden zit meestal een eenlettergrepig woord verstopt. Van eenlettergrepige woorden kunnen daarom vaak tweelettergrepige woorden worden gemaakt en andersom.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 34

Controledictee 31

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

1 De poes krijgt een stukje worst.	schrijf op
2 Jij krijgt de helft van mijn peer.	worst
3 Zij schaatst erg goed.	helft
4 Uit angst bleef hij in huis.	schaatst
5 In de herfst vallen de bladeren van de bomen.	angst
6 Er zit een barst in de spiegel.	herfst
7 De hond volgt zijn baas.	barst
8 We moeten hier naar links.	volgt
9 De auto staat rechts van de weg.	links
10 Op de markt staan veel kramen.	rechts
11 Deze films zijn al oud.	markt
12 Een dokter wordt ook arts genoemd.	films
13 Ik heb geen koorts meer.	arts
14 Hij werkt in deze winkel.	koorts
15 Jij bent het eerst aan de beurt.	werkt
16 Dit is het kleinste kind.	eerst
	kleinste

Score

Voldoende: 13 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Het verhaal gaat over Ernst en Ingrid op de markt. Ze hebben wel iets te eten, maar niets te drinken bij zich. De tekst biedt daarvoor geen oplossing, maar de tweede illustratie toont een fontein. De kinderen bedenken de oplossing zelf.

Wijs ze nog eens op het gebruik van hoofdletters en leestekens. In het verhaal komt veel gesproken tekst voor, voorzien van aanhalingstekens. Besteed daar met name even aandacht aan.

Afsluiting

Besteed aandacht aan de gouden regel: je schrijft voor een lezer. Vraag de kinderen wat ze allemaal voor die lezer kunnen doen. Hebben ze dat ook toegepast?

Introductie

Bespreek enkele woorden die vaak fout zijn geschreven en laat de kinderen horen en zien hoe je die woorden het gemakkelijkst kunt schrijven. Geef vervolgens aan wie wat gaat doen. De tweede steltaak gaat weer over Ernst en Ingrid, die elkaar de loef proberen af te steken. De tekst en de twee illustraties moeten weer verbonden worden door middel van tussenzinnen.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 35*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De kinderen verbeteren eerst hun fouten op het dicteeschema. Daarna oefenen ze de fout geschreven woorden steeds door ze eerst op te schrijven in – zelfgekozen – lettergroepen en daarna met de lettergroepen aan elkaar. Daarbij onderstrepen of kleuren ze het stukje dat ze fout hadden. Vervolgens worden de woorden achter in het Bouwschrift bijgeschreven in de rubriek met het desbetreffende spellingprobleem.

• Begeleid oefenen

Wanneer kinderen te veel fouten hebben, zijn ze er niet in geslaagd de desbetreffende woorden op een handige manier in klankgroepen te verdelen. Dat zult u dus samen met hen moeten doen. Eventueel gebruikt u daarbij kopieerblad 13. Daarna laat u de woorden ook nog inprenten. De kinderen oefenen dus zowel het auditieve als het visuele spoor! Ten slotte schrijven ze de woorden achter in hun Bouwschrift in de desbetreffende foutenrubriek.

Afsluiting

Bespreek bij steltaak 2 vooral de zinnen die de kinderen bedacht hebben tussen tekst en illustraties. Er zijn verschillende oplossingen mogelijk.

Woordpakketten (basisstof)

les 36	les 37	les 38
lastige samenstellingen		
grasschaar	rugzak	voorop
fietsslot	sleepboot	zodra
oorring	jaszak	altijd
schrijffout	vanzelf	meestal
messcherp	opzet	vanaf
misschien	opzij	vooruit
voorruit	eenmaal	vooraan
glasscherf	afval	sneeuwbal
busreis	taartschep	vandoor
muisstil	zakdoek	opeens
glijbaan	slaapzak	opzij
melkkan	duikboot	vannacht
halssnoer	onweer	opzet
zakkam	onzin	ingang
achttien		afval
veertien		
vliegtuig		
voorkant		

Materiaal

- *Bouwschrift les 36 t/m 38*
- *Bouwboek les 36 t/m 38*
- *Kopieerbladen 1 en 11*

Extra materiaal

Computerprogramma Spellinghulp
Module 2: thema 9 oefening 1 t/m 5

Lesverloop

Introductie spellingaspecten

De samenstellingen die in les 21 van Blok 3 zijn geïntroduceerd, komen nu opnieuw aan de orde met wat lastiger woorden. Geef een voorbeeld en laat zien en horen dat het woord uit twee losse woordjes bestaat. Die moeten nu aan elkaar geschreven worden, waarbij de letters van de losse woordjes blijven bestaan (gras - schaar en grassschaar). Bespreek dit keer met de hele klas de betekenis van elke samenstelling. In les 36 komt daarbij een lastig woord voor: misschien. In les 37: opzet en eenmaal, en in les 38: zodra en altijd. De betekenis van deze woorden is niet af te leiden uit de afzonderlijke woordjes. Bespreek de betekenis daarvan dus zelf.

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De activiteitengroep kan nu zelfstandig alle oefeningen aan.

• Begeleid oefenen

Instructie

Bespreek kort elke oefening. Daarna moeten de kinderen het zelf kunnen.

les 36

Les 36 lastige samenstellingen

1 Vul in.

 gras _____

 slot _____

 oor _____

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: misschien, voorruit, messcherp, glasscherf, schrijffout.

Deze fout is een _____

Dit glas is _____

Ik ga met je mee. _____

Er zit een gat in de _____

Pas op, daar ligt een _____

3 Schrijf het woord op.

een reis met een bus _____

zo stil als een muis _____

een baan om af te rijden _____

een kan voor melk _____

een snoer voor de hals _____

een kam voor in je zak _____

4 Bedenk zelf het woord.

acht _____ vlieg _____

voer _____ voor _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 52

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: grasschaar, fietsslot, ooring.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'Er zit een gat in de voorruit.'

Opgave 3

Een samenstelling maken.
Illustratie: een halssnoer.

Opgave 4

Samenstellingen bedenken.

les 37

Les 37 lastige samenstellingen

1 Vul in.

 Een _____

 De _____

 Een _____

met een vlag. _____ sleept een schip. _____ met een rits.

2 Zoek het goede woord.
Kies uit: opzlj, apzet, eenmaal, afval, vanzelf.

De deur gaat _____ dicht.

Ze deed dat met _____

Hij ging niet _____

Ik heb hem _____ gezien.

De hond snuffelt in het _____

3 Schrijf het woord op.

Een schep voor taart. _____ een _____

Een daek voor in je zak. _____ een _____

Een zak om in te slapen. _____ een _____

Een boot die onder water kan duiken. een _____

4 Bedenk zelf het woord.

Slecht weer met donder en bliksem heet on _____

Domme praatjes noemen we on _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 52

Opgave 1

Woorden invullen bij een illustratie.
Illustraties: rugzak, sleepboot, jas-zak.

Opgave 2

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'De hond snuffelt in het afval.'

Opgave 3

Samenstellingen maken.

Opgave 4

Samenstellingen bedenken.

les 38

Les 38 lastige samenstellingen

1 Zoek het goede woord.
Kies uit: zodra, altijd, meestal, voorop, vanaf.

De hond loopt _____

Roep me _____ hij er is.

Hij komt _____ te laat.

Zij gaat _____ mee.

De poes sprong er _____

2 Kies het goede woord.

voorruit _____

voorruit _____ Ik loop wel _____

voorbij _____

vooraan _____ Hij staat _____

sneeuwbal _____

sneeuwvlak _____ Zij gooit een _____

3 Maak zelf woorden met op en van.

_____ eens _____ af _____

_____ door _____ nacht _____

_____ zij _____

4 Bedenk zelf zinnen.

ingang _____

afval _____

kopieerblad 1 of bouwboek blz. 52

Opgave 1

Woorden zoeken bij een zin.
Illustratie: 'De hond loopt voorop.'

Opgave 2

Woorden kiezen bij een zin.
Illustratie: 'Zij gooit een sneeuwbal.'

Opgave 3

Samenstellingen vormen.

Opgave 4

Zinnen bedenken.

Individuele verwerking

• Bouwschrift (instructiegroep)

Als uitlooppdracht worden met behulp van kopieerblad 1 alle samenstellingen nog eens geoefend: eerst verdeeld in twee woorden met een verbindingsstreepje, en daarna met deze woorden aan elkaar geschreven. Daarna kiezen de kinderen vijf woorden waarmee ze een zin bedenken.

• Bouwboek (activiteitengroep)

Als vervolgpdracht staan twee extra woordpakketten met oefeningen ter beschikking. Met behulp van kopieerblad 11 wordt een en ander verwerkt.

Afsluiting

Herhaal de samengestelde woorden die lastig zijn vanwege hun betekenis. Bespreek deze betekenis nog eens. Of je deze woorden kunt gebruiken – mondeling en schriftelijk – is afhankelijk van of je de betekenis ervan kent.

Introductie dictee

Het dictee bestaat uit zestien zinnen met een dicteewoord. Alle woorden zijn afkomstig uit het basispakket. Geef kort aan waar het in het dictee vooral om gaat. Wijs de kinderen op de volgende twee strategieën: kijk naar de 'woordfoto' in je hoofd en schrijf het woord op, of: verdeel het woord in twee klankgroepen en schrijf het woord in twee delen op (maar deze wel aan elkaar!).

Materiaal

- Bijlage 6 Dicteeschema
- Bouwschrift les 39

Controledictee 32

Instructie

Geef de kinderen vooraf de volgende instructie:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of 2 (van het dicteeschema). Je schrijft dat woord in kolom 1 als je het woord 'in je hoofd gezien' hebt en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

	schrijf op
1 Er is onweer op komst.	onweer
2 Ik bel zodra ik het weet.	zodra
3 Dat deed je met opzet.	opzet
4 Zij is altijd op tijd.	altijd
5 De poes sprong er vanaf.	vanaf
6 Ik heb haar eenmaal gezien.	eenmaal
7 Hier ligt een zakdoek.	zakdoek
8 Op de straat ligt afval.	afval
9 De bal rolt vanzelf omlaag.	vanzelf
10 We gaan misschien met je mee.	misschien
11 Ik loop wel vooruit.	vooruit
12 Zij schuift de stoel opzij.	opzij
13 Je vertelt onzin.	onzin
14 Ik heb een schrijffout gemaakt.	schrijffout
15 Hij is al achttien jaar.	achttien
16 Mijn fiets staat aan de voorkant.	voorkant

Score

Voldoende: 13 of meer woorden goed.

Introductie steltaak 1

Annet en Elske lopen langs een verlaten gedeelte van een kanaal. Ze lopen tussen riet en struiken. De eerste illustratie toont dit. De tekst beschrijft waarom de meisjes daar lopen. Tussen het riet bespeuren ze een hoop afval, waartussen ratten zitten. Dit is te zien op de tweede illustratie, die een verhaalmoment weergeeft dat niet wordt beschreven. De kinderen moeten nu zelf het vervolg bedenken nadat ze eerst de bestaande tekst hebben aangevuld.

Wijs de kinderen weer op het belang van een goede titel. De titel moet als laatste bedacht worden, dat wil zeggen nadat het hele verhaal klaar is.

Afsluiting

Bespreek de bedachte titels en kijk of er een relatie is tussen een ervan en het slot van het verhaal.

Introductie

Vermoedelijk hebben de kinderen weinig of geen fouten gemaakt met betrekking tot het aspect samengestelde woorden. De kinderen zullen daarop zeker alert zijn geweest. Bespreek dat ook even en vertel welk soort fouten er wel gemaakt is.

Bij de tweede stelopdracht vormen de tekst en de illustraties samen de basis voor het verhaal. Wijs op het belang van hoofdletters en leestekens. Ze komen veelvuldig in de tekst voor.

Materiaal

- *Nagekeken dictees*
- *Bouwboek les 40*

Zelfstandig en begeleid oefenen

• Zelfstandig oefenen

De kinderen die weinig fouten hebben, zullen deze fouten wel verspreid hebben gemaakt. Laat ze de woorden verbeteren op hun dicteeschema. Het lastige deel van het woord wordt daarbij onderstreept.

Vervolgens oefenen ze deze woorden door inprenting. (Bekijken, bedekken, in je hoofd voorstellen, opschrijven.) Als ze denken dat ze een woord beheersen, moeten ze proberen het woord met hun ogen dicht te schrijven op een blanco blaadje. Daarna schrijven ze de opnieuw geoefende woorden achter in hun Bouwschrift.

• Begeleid oefenen

Bij verspreide fouten laat u ook de zwakke spellers oefenen door inprenting. Wanneer er toch fouten – vanwege de samengesteldheid – zijn gemaakt, zult u opnieuw moeten laten zien en horen hoe samengestelde woorden totstandkomen.

Afsluiting

Laat een kind het verhaal van steltaak 1 en 2 voorlezen. Laat ook wat voorbeelden zien van de tekeningen die de kinderen hebben gemaakt bij de verhalen.

Inleiding

Les 41, 42 en 43 zijn bestemd voor herhaling en toetsing en eventueel speciale leerhulp naar aanleiding van een foutenanalyse. De volgorde is:

les 41: herhaling en keuzeactiviteiten

les 42: toetsing en keuzeactiviteiten

les 43: speciale spellinghulp en keuzeactiviteiten

Voor speciale spellinghulp is één les gereserveerd. Uit de toets kan blijken dat u voor een enkel kind meer tijd nodig heeft. In dat geval kunt u de speciale spellinghulp aanbieden tijdens het werken aan Blok 5. Dat houdt in dat u na deze drie afsluitende lessen in ieder geval aan dit volgende blok kunt beginnen.

Les 41 Herhaling en keuzeactiviteiten

Materiaal

- *Bouwschrift*
- *Woordkaartjes*
- *Kopieerblad 15 Keuzeactiviteiten*

Lesverloop

Alle kinderen gaan nog een keer de moeilijke woorden oefenen die ze achter in het Bouwschrift hebben opgeschreven. Ze doen dit met behulp van inprenting. Ze oefenen door de woorden op kaartjes te schrijven. Daarbij kleuren ze de lastige letter(s) rood. Na het oefenen nemen ze elkaar een luisterdictee af, door de woorden op de kaartjes voor te lezen. Bij het dictee geldt de volgende instructie:

- 1 Luister naar het woord.
- 2 Kijk naar het woord in je hoofd.
- 3 Schrijf het woord op.

Bij voorkeur laat u het tweetal dat samen oefent, ook samen het geschrevene nakijken. De kinderen mogen de woorden die goed geschreven zijn in hun Bouwschrift kleuren of onderstrepen met kleurpotlood. De kinderen die hiermee klaar zijn (of die geen woorden hoefden te oefenen) gaan verder met een keuzeactiviteit. De keuzeactiviteiten zijn gericht op het oefenen met woorden of het gebruik van woorden in zinnen.

Een andere mogelijkheid is de kinderen de kans te geven de stellingen af te maken of in te halen.

Les 42 Toetsing en keuzeactiviteiten

Materiaal

- *ISO-Toets 4*
- *Bijlage 6 Dicteeschema*
- *Bijlage 28 Foutenanalyseschema*
- *Kopieerblad 16 Keuzeactiviteiten*

Lesverloop

ISO-toets 4 is genormeerd voor afname na ongeveer 20 didactische maanden (dl=20). In het basisonderwijs zal dat ongeveer juni, groep 4 zijn. Onder de toets kunt u zien welke instructieaspecten zijn opgenomen en hoe vaak ze in het dictee voorkomen.

U dient de toets zo snel mogelijk na te kijken, omdat de vervolgactiviteiten in les 43 afhangen van de toetsresultaten.

Na de toets gaan alle kinderen aan het werk met een keuzeactiviteit of met het inhalen van een steltaak. Bij de keuzeactiviteiten is het gewenst spellingzwakke kinderen met een ander kind te laten samenwerken, liefst met een taalvaardige klasgenoot.

ISO-toets 4 juni, groep 4 (dl=20)

Instructie

We gaan een woorddictee maken. Het gaat zo:

- 1 Ik lees een zin voor.
- 2 Daarna zeg ik een woord uit de zin.
- 3 Je zegt dat woord na (hardop of fluisterend) en denkt aan het woord ('kijk in je hoofd').
- 4 Daarna schrijf je het woord op in kolom 1 of kolom 2. Je schrijft het woord in kolom 1 als je het woord 'gezien' hebt, en anders in kolom 2.
- 5 Je leest het woord nog eens na om te zien of je niets bent vergeten.

- 1 Ik fiets naar het strand.
- 2 Zij heeft geen koorts meer.
- 3 Na de herfst begint de winter.
- 4 Ik heb slecht nieuws voor je.
- 5 De pen ligt op de grond.
- 6 Ik snijd de helft eraf.
- 7 Hij werkt op een fabriek.
- 8 Zij schrijft op het bord.
- 9 Hij brengt de krant mee.
- 10 De hond drinkt te vlug.
- 11 Je moet er met je vingers afblijven.
- 12 Ik lust dat drankje niet.
- 13 We sproeien de tuin niet vaak.
- 14 Ze heeft geluk gehad.
- 15 Hij was voor donker thuis.
- 16 De man duwde de kar weg.
- 17 Het is al pauze geweest.
- 18 Zij zwaaien naar ons.
- 19 Ik hoorde hem schreeuwen.
- 20 Het behang is niet mooi meer.
- 21 Zij heeft een zweertje aan haar duim.
- 22 De voorruit van de auto is stuk.
- 23 Ik was bijna te laat.
- 24 De pen zit in mijn jaszak.
- 25 Er ligt veel afval op straat.

schrijf op
strand
koorts
herfst
nieuws
grond
helft
werkt
schrijft
brengt
drinkt
vingers
drankje
sproeien
geluk
donker
duwde
pauze
zwaaien
schreeuwen
behang
zweertje
voorruit
bijna
jaszak
afval

Normering

goed:	23-25 woorden
voldoende:	19-22 woorden
twijfelachtig:	16-18 woorden
onvoldoende:	0-15 woorden

Opgenomen instructieaspecten

mmmkm-woorden:	4
mkmmm-woorden:	4
ng(t), nk(t):	7
sch, schr:	2
eer, oor, eur:	2
aai, ooi, oei:	2
uw, eeuw, ieuw:	2
eindklinker:	1
eind b/p, d/t:	3
samenstellingen:	4
onbeklemtoonde e:	9
achtervoegsels:	2
voorvoegsels:	2
tekenafspraken (ei/ij, au/ou, ch/g):	5

Les 43 Speciale spellinghulp en keuzeactiviteiten

Materiaal

- Kopieerblad 12 Speciale leerhulp
- Kopieerblad 17 Keuzeactiviteiten

Lesverloop

De nagekeken toets en de daaruit volgende foutenanalyse leiden tot een aantal vervolgactiviteiten.

Kinderen die **voldoende** of **goed** scoren, hoeven alleen de woorden te oefenen die ze fout hadden. Daarna nemen ze zichzelf een dictee af (instructie: lees het woord, bedek het, 'kijk in je hoofd', schrijf het woord op, controleer het). Vervolgens gaan deze kinderen verder met een keuzeactiviteit.

Voor kinderen die **twijfelachtig** scoren, is de vervolgactiviteit afhankelijk van de gemaakte fouten. Met behulp van een foutenanalyse heeft u gekeken of het om verspreide fouten (verschillende soorten fouten) of om specifieke fouten (overeenkomstige fouten) gaat. Verspreide fouten wijzen op automatiseringsproblemen. U kunt deze kinderen de woorden laten oefenen met behulp van de al eerder beschreven visuele inprenting. Wat betreft de specifieke fouten wordt hieronder beschreven wat voor speciale spellinghulp u kunt geven.

Bij de kinderen die **onvoldoende** scoren, gebruikt u de foutenanalyse om te ontdekken welke specifieke fouten ze maken. Voor die kinderen vult u het overzicht in (kopieerblad 12) en organiseert u aanvullende instructie en oefening. Daarna kunt u ook voor deze kinderen speciale activiteiten uitkiezen.

Speciale spellinghulp

• Analyse/weergavefouten

Deze fouten ontstaan als gevolg van óf een onjuiste klankanalyse óf een onjuiste verlettering van de afzonderlijke klanken in de goede volgorde (klankpositie). Deze fouten mogen nu niet meer voorkomen. Als een kind zo'n fout toch maakt, kunt u het beste het desbetreffende woord laten inprenten.

- **Klank-tekenkoppelingsfouten**

Klank-letterfouten

Afgezien van fouten met ngt - nkt mag dit soort fouten nu niet meer voorkomen. Laat de woorden met deze fouten inprenten.

Bij fouten met ngt - nkt herhaalt u de instructie uit de desbetreffende les. Door verlenging van het woord is het onderscheid te horen. Daarna volgt het inprenten van de woorden, gericht op het ontstaan van woordbeeld. Het inprenten kunt u het beste laten doen met behulp van woordkaartjes waarop de woorden worden geschreven. De lastige letter(s) worden rood gekleurd.

Lettervormfouten

Letteromkeringen als b - d en oe - eo mogen nu niet meer voorkomen. Wanneer een kind deze fouten toch nog maakt, is het belangrijk daar in de klas niet verder op in te gaan. Dit moet opgelost worden met individuele hulp buiten de klas.

- **Klankgroepfouten**

De klankgroepen eer - oor - eur, aai - ooi - oei en uw - eeuw - ieuw komen nu voor in tweelettergrepige en samengestelde woorden. Belangrijk daarbij is dat de kinderen loskomen van de klankvorm en zich steeds het woordbeeld voorstellen.

Laat de woorden oefenen door visualisering van de lettergroep. Dat kan door de lastige woorden na te schrijven en de desbetreffende lettergroep met een kleur van een kader te voorzien (soort). Vervolgens worden de woorden geoefend door middel van een luisterdictee (in een tweetal of met behulp van een cassetterecorder).

- **Redeneerfouten: eindklinker**

(Zie kopieerblad 14.)

Herhaal de geleerde spellingregel. Laat het kind de regel op een blaadje zetten. Vervolgens moet het daar zelf woorden bij zoeken.

- **Redeneerfouten: eind d/t**

(Zie kopieerblad 14.)

Herhaal de geleerde spellingregel. Laat het kind de regel naschrijven op een blaadje. Vervolgens moet het daar woorden bij zoeken die volgens de regel met een d worden geschreven.

- **Redeneerfouten: samengestelde woorden**

(Zie kopieerblad 14.)

Laat de fout geschreven woorden in twee stukken schrijven met een verbindingsteken en daarna met de woorddelen aan elkaar. De laatste letter van het eerste deel en de eerste letter van het tweede deel worden met een kleur verbonden (zeilschip).
 Let wel: een samengestelde woordfout heeft alleen betrekking op het correct aaneenschrijven van de afzonderlijke woorden. Alle andersoortige fouten (bijvoorbeeld ei - ij) vallen onder een andere categorie!

- **Redeneerfouten: onbeklemtoonde klankgroep**
(Zie kopieerblad 14.)

De onbeklemtoonde eindklankgroep

Zet de volgende woorden naast elkaar: zus - zusje en mes - mesje. Wijs de kinderen op het klankverschil tussen de beklemtoonde u en e en de toonloze /u/ die geschreven wordt als e. Leg de nadruk op het verschil in klemtoon. Introduceer de stemtrap en laat de kinderen daar woorden bij zoeken.

Bijvoorbeeld: brief je deu ren

Op elke stemtrap worden zo tweelettergrepige woorden geschreven met in de tweede klankgroep de toonloze /u/. Vervolgens kunt u woorden dicteren die de kinderen invullen op kopieerblad 13: eerst in twee stukken en daarna aan elkaar.

Oefen ten slotte de fout geschreven woorden ook altijd nog door middel van inprenting. De kinderen kunnen soms te veel blijven hangen aan de klankvorm van het woord. Het benadrukken van het woordbeeld helpt dit probleem te voorkomen.

De onbeklemtoonde beginklankgroep

Op de manier zoals die hierboven is omschreven, bespreekt u zo nodig ook woorden met voorvoegsels, en plaatst deze op een stemtrap.

ver keer hang rug
be te

Met name het woord terug is geschikt om het verschil tussen de toonloze /u/ en de gewone, beklemtoonde /u/ te ervaren.

- **Afspraakfouten**

(Zie kopieerblad 14.)

De kinderen hebben algemene afspraken geleerd met betrekking tot sch en ch. Herhaal deze afspraken en laat de onjuist geschreven woorden inprenten.

Voor de ei- en au-woorden zijn geen algemene afspraken te maken. Elk woord staat op zich en wordt op grond van een woordspecifieke afspraak met ei of au geschreven. Laat de kinderen deze woorden oefenen door naschrijven en kleuren van ei en au. Laat de kinderen proberen met behulp van de woordbetekenis hun eigen ezelsbruggetje te bedenken. Wijs ze er wel op dat ze bij twijfel moeten kiezen voor de 'gewone' ij en ou. Het aantal ei- en au-woorden is gelukkig beperkt.

- **Uitvoeringsfouten**

Fouten die ontstaan als gevolg van een onduidelijk schrift vormen geen spelling- maar een schrijfprobleem. Oefen ze ook als zodanig en kijk vooral naar de pengreep.

- **Uitspraakfouten**

Bij fouten die zijn terug te voeren op een onjuiste of onzorgvuldige uitspraak kunt u het beste oefenen door inprenting van de desbetreffende woorden. Dit geldt met name voor problemen met v - f en z - s, maar ook voor problemen als gevolg van streektaalvarianten.

De kinderen die deze fouten maken, moeten leren de door henzelf gesproken klankvorm te koppelen aan een vast woordbeeld. (Ze mogen hun klankvorm dus niet klankanalyserend schrijven! Daar ontstaan de problemen door.)

Daarnaast kan door middel van individuele hulp (buiten de klas) geprobeerd worden de uitspraak van de woorden te verbeteren. Dit is echter een moeizaam en tijdrovend proces, waarbij succes soms uitblijft.

Kopieerbladen blok 4

1	Luisterwoorden 1	41
2	Regelwoorden	42
3	Luisterwoorden 2	43
4	Werkblad bij bouwboek, les 1, 2 en 3	44
5	Werkblad bij bouwboek, les 6, 7 en 8	45
6	Werkblad bij bouwboek, les 11, 12 en 13	46
7	Werkblad bij bouwboek, les 16, 17 en 18	47
8	Werkblad bij bouwboek, les 21, 22 en 23	48
9	Werkblad bij bouwboek, les 26, 27 en 28	49
10	Werkblad bij bouwboek, les 31, 32 en 33	50
11	Werkblad bij bouwboek, les 36, 37 en 38	51
12	Planningschema speciale leerhulp	52
13	Oefenschema klankgroepen	53
14	Regels en afspraken na blok 4	54
15	Keuzeactiviteiten 1, 2 en 3	55
16	Keuzeactiviteiten 4, 5 en 6	56
17	Keuzeactiviteiten 7, 8 en 9	57